

Digitalizacja

WIEDZA W PIGUŁCE

Obecnie książka nie musi wcale być wydrukowana. Technologie cyfrowe umożliwiają jej odczytanie z ekranu komputera czy tabletu. Dotyczy to również utworów, które powstały na długo przed wynalezieniem komputerów. Można z nich korzystać wygodnie i nowocześnie dzięki digitalizacji, czyli przeniesieniu treści z formy analogowej (np. papierowej) na cyfrową.

Digitalizacja otwiera zupełnie nowe możliwości rozpowszechniania analogowych materiałów. Dzięki internetowi mogą być dostępne na całym świecie. Dzieła powstałe przed erą technologii cyfrowej bardzo często przeszły już do domeny publicznej. Korzystają z tego instytucje kultury, takie jak biblioteki czy muzea, które chcą udostępniać swoje zbiory online. Na ich stronach internetowych można np. obejrzeć stronicę pięknych starych ksiąg, których biblioteki zwykle nie wypożyczają. Albo odbyć wirtualną wycieczkę po muzeum i przypatrzyć się szczegółom zdigitalizowanych obrazów.

Istnieją także serwisy internetowe udostępniające dzieła literackie w formie cyfrowej. Należą do nich biblioteka internetowa Wolne Lektury (wolnelektury.pl) czy anglojęzyczny Projekt Gutenberg (gutenberg.org).

Wszystkie te instytucje wykorzystują często skomplikowane techniki digitalizowania. Każdy może jednak dokonać go za pomocą ogólnodostępnych narzędzi, np. aparatu cyfrowego, skanera, a nawet telefonu komórkowego. Digitalizując, możemy uchronić nasze pamiątki od zniszczenia lub zapomnienia. Stare listy w formie cyfrowej nie pożółkną, a skazy na czarno-białych zdjęciach dziadków można poprawić w programie do obróbki zdjęć.

Przenoszenia treści na nośniki cyfrowe należy jednak dokonywać z głową. To, że wszystko możesz zdigitalizować, nie oznacza, że warto to robić. Poświęcaj swoją pracę i czas takim materiałom, do których w przyszłości będziesz chciał powrócić. Więc przed zeskanowaniem wszystkich swoich starych szkolnych notatek zastanów się, czy rzeczywiście będą ci potrzebne.

Pamiętaj również, że czasami udostępnienie zdigitalizowanych treści jest niezgodne z prawem. Dzieje się tak, gdy majątkowe prawa autorskie do danego utworu jeszcze nie wygasły. Aby to się stało, musi minąć 70 lat od śmierci jego autora. Nie każdy więc zeskanowany tekst możesz opublikować w internecie.

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Oznacz zdania jako prawdziwe lub fałszywe:

- Wszystkie samodzielnie zdigitalizowane materiały można publikować w internecie bez względu na status praw autorskich ich analogowego oryginału. [Prawda/Fałsz]
- Każda digitalizacja wymaga specjalistycznego sprzętu i wiele czasu. [Prawda/Fałsz]
- Gdy zdigitalizujemy materiały i umieścimy je na komputerze albo innym powszechnym nośniku (CD, DVD, pendrive), mamy gwarancję, że zostaną zachowane na zawsze. [Prawda/Fałsz]

SŁOWNICZEK

- **digitalizacja:** działanie polegające na przeniesieniu materiałów zapisanych w postaci analogowej do formatu cyfrowego.
- **postać analogowa:** tradycyjny zapis informacji, np. na taśmie filmowej, papierze, płycie winylowej. Postać cyfrowa umożliwia zapis za pośrednictwem kodu binarnego – zer i jedynek.
- **domena publiczna:** zbiór utworów będących dobrem wspólnym, do których prawa autorskie wygasły (np. utwory Chopina) oraz utwory, które nigdy nie były chronione, bo zostały stworzone przed powstaniem prawa autorskiego.
- **osobiste prawa autorskie:** prawa niezbywalne chroniące więź twórcy z utworem. Jest to prawo do m.in. oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem, decydowania o tym w jaki sposób jest po raz pierwszy rozpowszechniony, wykorzystywany i jakie zmiany mogą zostać wprowadzone w jego formie lub treści. Osobiste prawa autorskie trwają wiecznie i nie można ich przekazać na rzecz innych osób.
- **majątkowe prawa autorskie:** prawo twórcy do korzystania z utworu i rozporządzania nim. Jest to prawo zbywalne, co oznacza, że twórca może przenieść je na inne osoby lub udzielić zezwolenia na korzystanie z utworu (za wynagrodzeniem lub bez). Trwanie majątkowych praw autorskich jest ograniczone w czasie (70 lat po śmierci autora).
- **dozwolony użytek:** możliwość nieodpłatnego korzystania z dzieła bez zgody posiadacza praw majątkowych. Dozwolony użytek osobisty oznacza możliwość korzystania z dzieła, jak również kopiowanie go na użytek własny lub osób bliskich. Istnieje także dozwolony użytek publiczny, z którego korzystają biblioteki, muzea, archiwa i szkoły.

Tekst: Urszula Dobrowolska, scenariusz: Jan Dąbkowski, konsultacja merytoryczna: Grzegorz Stunża. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez [Fundację Nowoczesna Polska](#).

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](#).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/digitalizacja/>.

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Cyfrowa Przyszłość, dofinansowanego ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Podstawa programowa:

Plastyka, III poziom edukacyjny

Cele kształcenia

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji – percepcja sztuki.

II. Tworzenie wypowiedzi – ekspresja przez sztukę.

Nowa podstawa programowa:

Informatyka, VII–VIII klasa

Treści nauczania

Uczeń korzystając z aplikacji komputerowych, przygotowuje dokumenty i prezentacje, także w chmurze, na potrzeby rozwiązywania problemów i własnych prac z różnych dziedzin (przedmiotów), dostosowuje format i wygląd opracowań do ich treści i przeznaczenia.

Uczeń zapisuje efekty swojej pracy w różnych formatach i przygotowuje wydruki.

Uczeń rozwija umiejętności korzystania z różnych urządzeń do tworzenia elektronicznych wersji tekstów, obrazów, dźwięków, filmów i animacji.

Informatyka, liceum i technikum

Treści nauczania

zapoznaje się z możliwościami nowych urządzeń cyfrowych i towarzyszącego im oprogramowania.

objaśnia funkcje innych niż komputer urządzeń cyfrowych i korzysta z ich możliwości.

rozwiązuje problemy korzystając z różnych systemów operacyjnych.

podaje przykłady wpływu informatyki i technologii komputerowej na najważniejsze sfery życia osobistego i zawodowego; korzysta z wybranych e-usług; przedstawia wpływ technologii na dobrobyt społeczeństw i komunikację społeczną.